

Katalogizacija audiovizualne građe prema objedinjenom ISBD-u i RDA

Polanšćak, Ivan

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:814892>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-04-02**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
SMJER BIBLIOTEKARSTVO
Ak. god. 2019./2020.

Ivan Polanšćak

**Katalogizacija audiovizualne građe prema objedinjenom
ISBD-u i RDA**

Diplomski rad

Mentor: prof. dr. sc. Ana Barbarić

Zagreb, travanj 2020.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(potpis)

(Stranica namjerno ostavljena praznom)

SADRŽAJ

Sadržaj.....	ii
1. Uvod.....	1
2. Audiovizualna građa	2
3. Objedinjeni ISBD.....	4
3.1 Nastanak objedinjenog ISBD-a.....	4
3.2 Ustroj objedinjenog ISBD-a.....	7
3.2.1 Skupina 0: Oblik sadržaja i vrsta medija.....	7
3.2.2 Skupina 1: Stvarni naslovi i podaci o odgovornosti.....	8
3.2.3 Skupina 2: Izdanje	9
3.2.4 Skupina 3: Podaci specifični za vrstu građe.....	10
3.2.5 Skupina 4: Izdavanje, proizvodnja, raspačavanje itd.	10
3.2.6 Skupina 5: Materijalni opis	10
3.2.7 Skupina 6: Nakladnička cjelina i višedjelna omeđena građa	11
3.2.8 Skupina 7: Napomena	11
3.2.9 Skupina 8: Identifikator jedinice građe i uvjeti dostupnosti	12
4. RDA	13
4.1 Nastanak RDA.....	13
4.2 Ustroj RDA	15
5. Primjeri.....	20
5.1 Katalogizacija audiovizualne građe prema RDA	20
5.1.1 Tiskane muzikalije (<i>Music</i>).....	20
5.1.2 Zvučni zapisi (<i>Sound Recordings</i>)	21
5.1.3 Filmovi i videozapisi (<i>Motion Pictures and Videorecordings</i>).....	22
5.2 Katalogizacija audiovizualne građe prema objedinjenom ISBD-u	23
5.3 Primjeri kataložnih zapisa	29
5.3.1 Knjižnice grada Zagreba (KGZ).....	30

5.3.2 Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu (NSK)	32
5.3.3 Kongresna knjižnica - <i>Library of Congress</i> (LC)	33
6. Zaključak	36
Literatura	38
Popis oznaka i kratica.....	40
Popis slika	41
Popis tablica	42
Sažetak	43
Summary	44

1. UVOD

Audiovizualna (AV) građa je u posljednjih nekoliko desetljeća postala sve zastupljenija u knjižnicama, do te točke da danas velika većina knjižnica u svojim fondovima sadrži barem nekoliko primjeraka te veće knjižnice imaju uspostavljene zasebne audiovizualne odjele. (Hsieh-Yee, 2000) Kako bi AV građa bila vidljivija i pristupačnija korisnicima, jedan od nužnih koraka je izrada kvalitetnih kataložnih zapisa. Da bi se to postiglo, potrebno se okrenuti priručnicima za izradu kataložnih opisa: ISBD i RDA.

ISBD (*International Standard for Bibliographic Description* – Međunarodni standardni bibliografski opis) je skup detaljnih smjernica za izradu kataložnih opisa nastao radom IFLA-e (*International Federation of Library Associations and Institutions* – Međunarodni savez knjižničarskih društava i ustanova). RDA (*Resource Description and Access* – Opis i pristup građi) je alternativa ISBD-u, skup smjernica koje su nastavak angloameričke kataložne tradicije i nasljednik AACR-a.

Sami proces katalogizacije je jedan od osnovnih poslova u knjižničarstvu jer se njime gradi katalog, koji je most između korisnika i knjižnice. Knjižničarski stručnjaci koji se bave katalogizacijom, katalogizatori, često moraju raditi kompromise i tražiti balans između strogog praćenja pravila propisanih kataložnim standardima i izrade zapisa koji će biti što pristupačniji i informativniji korisnicima. Prelazak s kataloga u obliku listića na digitalne kataloge također je doveo nove izazove katalogizatorima. (ibid.)

Ovaj rad bavit će se pregledom RDA i objedinjenog izdanja ISBD-a kao relativno novih i modernih kataložnih sustava, sa stalnim naglaskom na katalogizaciju AV građe. U drugom dijelu radi nalaziti će se primjer katalogizacije jedinice glazbene građe kako se odvija u kataložnoj službi glazbenog odjela Gradske knjižnice u Zagrebu, korak po korak. Također će sadržavati primjere kataložnih jedinica iz kataloga Knjižnica grada Zagreba, Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i Kongresne knjižnice.

2. AUDIOVIZUALNA GRAĐA

Prije analize katalogizacije AV građe, bitno je ustvrditi koji sve tipovi građe potpadaju pod taj pojam. Nije jednostavno definirati AV građu jer ona obuhvaća nekoliko oblika medija, svaki od kojih može sadržavati slike, pokretne slike (film), zvuk, ili kombinacije tih sadržaja te zahtijevati upotrebu raznih pomagala pri korištenju jedinica građe tih vrsta. Situacija je dodatno zakomplicirana time što je AV građa relativna novina u knjižnicama i što s prolaskom vremena stariji oblici postaju gotovo neupotrebljivi zbog nedostatka opreme za njihovo pregledavanje te se pojavljuju novi oblici AV građe koji predstavljaju stalni izazov knjižničarima i korisnicima da se prilagođavaju novim tehnologijama.

Definicija iz IFLA-inih smjernica za audiovizualnu i multimedijску građu, objavljenih 2005. godine, obuhvaća „svaku *snimku zvuka i/ili pokretne i/ili nepokretne slike*“ (Royan, Cremer et al., 2005), što je vrlo široka i općenita definicija. Prema toj definiciji, AV građa obuhvaća glazbu, filmove, igre, pisane muzikalije i audioknjige; drugim riječima, svu građu koja ima ili zvukovni ili vizualni zapis a ne potpada pod niti jedan drugi oblik građe.

Ta je definicija uvelike sužena u objedinjenom izdanju ISBD-a, gdje se AV građa definira kao „*jedinica građe na mediju koji objedinjuje zvuk s vizualnim prikazom, na primjer, film ili videosnimka sa zvučnim zapisom ili prezentacija dijapozitiva sinkronizirana zvučnom vrpcom*“ (IFLA, 2014). U usporedbi s prijašnjom definicijom, ova obuhvaća mnogo manji opseg građe, točnije samo onu građu koja sadrži i zvukovni i vizualni zapis.

S druge strane, RDA ne sadrži jednoznačnu definiciju AV građe, koja se vidi kao neformalna skupina pod širim pojmom neknjižne građe. Prema tome, kada se radi o RDA, najlakše bi bilo definirati AV građu po tome koje oblike građe obuhvaća. Zvučni zapisi, video zapisi i filmovi u većini izvora spadaju pod AV građu. S druge strane, neki izvori poistovjećuju termine AV građa i neknjižna građa, tako da se pod AV građu može svrstati i kartografska građa, elektronička građa, internetska građa, trodimenzionalni objekti, tiskane muzikalije te čak i stari rukopisi. (Hsieh-Yee, 2000)

U praksi knjižnice imaju vlastite kriterije koji tipovi građe potpadaju pod AV građu, koji mogu uvažavati sadržaj i/ili oblik građe. Portal matične djelatnosti knjižnica u Hrvatskoj sadrži definiciju AV građe gdje je opisana „*kao vrsta neknjižne građe koja se može upotrebljavati samo uz pomoć neke sprave, poput projektora, čitača/čitala, naprave za povećavanje itd. U audiovizualnu građu ubrajaju se filmovi (filmske kasete, kutije, kolutovi i petlje), mikrooblici (mikrofilmovi, mikrolistići), videosnimke (videovrpce, videokasete,*

videokutije i videodiskovi), vizualne projekcije (dijafilmovi, dijapozitivi, prozirnice, stereografi, mikroskopski preparati) i zvučne snimke (gramofonske ploče, kompaktni diskovi, magnetofonske vrpce, zvučne kasete i zvučne kutije)”. (Pikić, 2019) Ovakva definicija je veoma korisna jer daje specifične primjere građe koji potpadaju pod AV građu. Čak i s ovdje postoji problem: nije jasno utvrđeno spadaju li audioknjige i tiskana glazba u AV građu, iako se može pretpostaviti da ne spadaju budući da te vrste građe nisu navedene.

U ovom radu naglasak će biti stavljen na oblike građe koji u svim sustavima potpadaju pod AV građu i oni koji se najčešće pojavljuju u katalozima knjižnica: videosnimke, filmovi, zvučni zapisi i glazba. Ostali oblici građe spomenuti u analizi ranije navedenih definicija mogu biti svrstani u AV građu u širom smislu riječi: sadrže audio ili vizualne elemente, ali često potpadaju pod druge, više specifične kategorije.

3. OBJEDINJENI ISBD

3.1 Nastanak objedinjenog ISBD-a

IFLA je kroz posljednjih pedesetak godina postepeno uvodila i usavršavala standard za kataložnu obradu knjižnične građe – ISBD. Pariška načela, prihvaćena na Međunarodnoj konferenciji o kataložnim načelima 1961. godine u Parizu, bila su početak dugog procesa ujednačavanja kataložnih pravila na međunarodnoj razini (Radovčić i Barbarić, 2013).

1967. godine tajništvo IFLA-e uputilo je molbu UNESCO-u tražeći financijsku pomoć za provođenje komparativne studije o propisima za opis publikacija koje koriste neke nacionalne bibliografije. Ubrzo nakon što je molbi udovoljeno, Michael Gorman je proveo studiju kako bi utvrdio je li moguće napraviti međunarodnu normu za bibliografski opis. O toj studiji raspravljalo se 1969. godine u Kopenhagenu na Međunarodnom sastanku kataložnih stručnjaka (*International Meeting of Cataloguing Experts*), kada je odlučeno uspostaviti međunarodne norme za oblik i sadržaj bibliografskih opisa te je izabrana radna skupina za daljnji rad na Gormanovim prijedlozima. Dvije godine nakon objavljeno je preliminarno izdanje ISBD-a. (Radovčić i Barbarić, 2013)

Na 39. IFLA-inom zasjedanju i općem vijeću (*39th IFLA Session and General Council*) u Grenobleu 1973. godine glavna tema je bio UBC (*Universal Bibliographic Control - Univerzalni bibliografski nadzor*). Na tom zasjedanju također je održan sastanak na kojem su predložene izmjene i dopune preliminarnom izdanju ISBD-a bazirane na iskustvima s tim standardom u određenim europskim i svjetskim knjižnicama. Iduće godine objavljeno je prvo izdanje ISBD-a, koje se fokusiralo na omeđene publikacije: ISBD (M¹). Kroz iduće godine i desetljeća, IFLA će izdati specijalizirane ISBD-e za razne oblike građe. (Radovčić i Barbarić, 2013)

Iste godine kao i ISBD (M) izdan je ISBD (S²), dok su 1977. objavljena čak četiri nova standarda: ISBD (CM³), ISBD (NBM⁴), ISBD (G⁵) i prerađeno izdanje ISBD (S). ISBD (G) je služio kao baza za buduće specijalizirane ISBD-e kako se ne bi pretjerano međusobno razlikovali te se koristio za katalogizaciju građe koja nije pokrivena drugim standardima. U

---

¹ *Monograph* – omeđena građa

² *Serial* – serijska građa

³ *Cartographic Materials* – kartografska građa

⁴ *Non-Book Materials* – neknjižna građa

⁵ *General* – sva knjižnična građa

sedamdesetim godinama također je otvoren Međunarodni ured za UBC u Londonu. (Radovčić i Barbarić, 2013)

1976. godine je prva verzija ISBD (NBM) došla do zajednice katalogizatora koji se bave zvučnom građom, koji nisu bili zadovoljni načinom na koji te smjernice pokrivaju zvučnu građu. To je dovelo do toga da IAML (*International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres* – Međunarodna udruga glazbenih knjižnica, arhiva i dokumentacijskih centara) i IASA (*International Association of Sound and Audiovisual Archives* – Međunarodna zajednica zvučnih i audiovizualnih arhiva) stvore dokument s amandmanima i dodacima za katalogizaciju zvučnih zapisa pomoću ISBD (NBM)-a. (Coral, 1989) Prvo izdanje ISBD (NBM) je omogućavalo korištenje dualne opće oznake građe (*General Material Designation*), što je kasnije odbačeno. U današnjem okruženju lako je moguće da bi takav pristup bio prihvaćen zbog veće kompleksnosti i česte hibridne prirode jedinica građe. (Weihs, 2001)

1980. godine objavljen je ISBD (A⁶), čime je zaključen period intenzivnog nastanka ISBD-a, a započinju projekti pregleda i preradbe postojećih ISBD-a. Za taj zadatak IFLA je osnovala Odbor za pregled i preradbu ISBD-a (*ISBD Review Committee*), koji je mijenjao naziv dva puta, konačno se odlučivši za naziv Skupina za pregled i preradbu ISBD-a (*ISBD Review Group*). Iako je u ovom razdoblju naglasak stavljen na unaprijeđivanje postojećih normi, izdana su dva nova standarda: ISBD (PM⁷) u 1980. godini i ISBD (CF⁸) u 1990. godini. Kroz iduće godine neki ISBD-i su promijenili dezinaciju gdje je promjena bila potrebna. Tako je ISBD (S) postao ISBD (CR⁹), a ISBD (CF) je proširen u ISBD (ER¹⁰). (Radovčić i Barbarić, 2013)

Na 69. IFLA-inoj općoj konferenciji i vijeću 2003. godine u Berlinu, skupina za pregled i preradbu ISBD-a utemeljila je Studijsku skupinu za razvoj ISBD-a (*Study Group on Future Directions of the ISBDs*), koja je presudno zaključila da je objedinjavanje sve razgranatijih ISBD-a nužan sljedeći korak. Dugi rad na objedinjenom izdanju ISBD-a rezultirao je preliminarnim izdanjem 2009. godine, kojeg su pratili amandman s novom skupinom 0 i dodatak s primjerima. Nakon javnog pregleda mnogo preradbi, objedinjeni ISBD objavljen je

---

⁶ *Antiquarian* – stara omeđena građa

⁷ *Printed Music* – tiskane muzikalije

⁸ *Computer Files* – računalne datoteke

⁹ *Serials and Continuing Resources* – serijska i neomeđena građa

¹⁰ *Electronic Resources* – elektronička građa

u srpnju 2011. godine na engleskom jeziku kao tiskana i elektronička knjiga. (Radovčić i Barbarić, 2013)

Sljedeća tablica preglednije prikazuje razvoj ISBD-a.

Tablica 1. Razvoj ISBD-a po godinama (Fičko, 2017)

Naziv	Vrsta građe	Prvo izdanje	Prerađena izdanja
ISBD (M)	omeđena	1974.	1978., 1987., 2002.
ISBD (G)	sva građa	1977.	1992., 2004.
ISBD (S)	serijska	1977.	1988.
ISBD (CR)	serijska	2002.	-
ISBD (NBM)	neknjižna	1977.	1987.
ISBD (CM)	kartografska	1977.	1987.
ISBD (CF)	računalna	1990.	-
ISBD (ER)	elektronička	1997.	-
ISBD (A)	stara omeđena	1980.	1991.
ISBD (PM)	tiskana glazba	1980.	1991.
Objedinjeni ISBD	sva građa	2011.	-

Hrvatski prijevodi ISBD-a uvijek su gotovo uvijek uslijedili nekoliko godina nakon prvog izdanja, dok neki nisu dobili prijevod tek do drugog izdanja. Objedinjeni ISBD preveden 2014. godine. (Fičko, 2017)

Objedinjeni ISBD uveo je skupinu 0, koja je zamišljena kao nadograđenje na opću oznaku građe. Skupina 0 trebala je ispraviti nedostatke opće oznake građe, koje uključuju zaostajanje za tehnološkim napretkom zbog naglog i ubrzanog pojavljivanja novih oblika građe, zbunjujuće kombinacije fizičkog formata, vrste građe, oblika nosača i vrste zapisa te nelogične pozicije opće oznake građe koja remeti slijed zapisa. Bertolini prenosi Guerrinijeve zamjerke opće oznake građe preko slijedećeg popisa:

1. hibridna, klasifikacijska i funkcionalna priroda,
2. postojanje različitih popisa termina,
3. nedostataka jasnće nekih izraza za korisnike i katalogizatore,
4. težina pri primjenjivanju na građu s više karakteristika zbog širokog opsega određenih termina,
5. neobavezni status tog elementa,
6. prikaz elementa u OPAC-u (*Online public access catalog*). (Bertolini, 2012)

3.2 Ustroj objedinjenog ISBD-a

Objedinjeni ISBD propisuje kataložne zapise koji se sastoje od devet skupina označenih brojevima od 0 do 8. Svaka skupina sadrži više elemenata koji su međusobno odvojeni specificiranom interpunkcijom. Elementi mogu biti obavezni (što može ovisiti o dostupnosti i primjenjivosti) ili opcionalni te ponovljivi ili neponovljivi. Elementi su označeni brojevima te se navode nakon oznake za skupinu, od koje su odvojeni točkom. Tako će, na primjer, element *Mjesto tiskanja ili izrade*, koji je četvrti element četvrte skupine, biti označen s 4.4. Skupine su međusobno odvojene interpunkcijom koja se sastoji od točke, razmaka, crte i razmaka (. –). U nastavku slijedi kratak pregled svih devet skupina i njihovih najbitnijih i najčešćih elemenata.

3.2.1 Skupina 0: Oblik sadržaja i vrsta medija

Ova skupina je uvedena u objedinjenom ISBD-u kako bi na početku opisa ukazala na oblik sadržaja jedinice građe i vrstu nositelja koji su korišteni za prijenos tog sadržaja. Ova skupina je smatrana potrebnom jer se knjižnična građa sve više širi, odnosno zahvaća sve raznovrstije oblike građe. Tako osim knjiga knjižnice u svojim fondovima sadrže audioknjige, glazbu, filmove, i druge oblike građe za čiju je uporabu potreban određeni uređaj. Iz toga slijedi da je korisnicima jako bitno što ranije znati odgovara li im oblik na kojem je jedinica građe sadržana. Skupina 0 sadržava dva elementa: oblik sadržaja i vrsta medija. (IFLA, 2014)

Oblik sadržaja (0.1) je obavezan element koji se odnosi na temeljni oblik ili oblike u kojima je sadržaj jedinice građe iskazan. Katalogizator navodi jedan ili više pojmova odabranih s propisanog popisa. Ukoliko se dva pojma jednako odnose na jedinicu građe (niti jedan nije prevladavajući), navode se oba abecednim redom. Ako se na jedinicu građe mogu primjeniti tri ili više pojmova, koristi se izraz *viševersni oblici sadržaja*. Jedinice građe u kojima je jedan oblik prevladavajući a ostali su zanemarivi ili sporedni (na primjer knjiga s nekoliko ilustracija), bilježi se samo prevladavajući oblik građe. U slučaju da niti jedan od propisanih izraza se ne odnosi na jedinicu građe, navodi se izraz *drugi oblik sadržaja*. (IFLA, 2014)

Propisani izrazi za oblik sadržaja su: *glazba, izgovorena riječ, objekt, pokret, program, skup podataka, slika, tekst, zvukovi, viševersni oblici sadržaja i drugi oblik sadržaja*. Objedinjeni ISBD sadrži upute za svaki oblik sadržaja. (IFLA, 2014)

Obilježje sadržaja je podelement koji je obavezan kad je primjenjiv, a koristi se kao proširenje za oblik sadržaja koji daje dodatne informacije korisniku. Ovdje se navode vrsta sadržaja (*izvedbeni/a, kartografski/a, notirani/a*), prisutnost/odsutnost pokreta (*nepokretna, pokretna*),

dimenzionalnost (*dvodimenzionalna, trodimenzionalna*) i osjet kojim se opaža sadržaj (*gustativni/a, olfaktivni/a, slušni/a, taktilni/a, vizualni/a*). Tako građa može biti поближе označena, na primjer slika (nepokretna ; dvodimenzionalna). (IFLA, 2014)

Vrsta medija (0.2) je drugi element nulte skupine. Također je obavezan, a koristi se za bilježenje vrste nositelja koji su korišteni za prijenos sadržaja jedinice građe. Isto kao i oblik sadržaja, pokriva slučajeve kada jedinica građe nije pokrivena propisanim izrazima za vrstu medija (*drugi mediji*) ili se sastoji od mješovitih medija (*viševrstni mediji*). U slučaju da nije potreban uređaj za posredovanje, bilježi se izraz *neposredovan/a*. Ostali propisani izrazi za vrste medija su: *audio, elektronički/a, mikrooblik, mikroskopski/a, projiciran/a, stereografski/a* i *video*. (IFLA, 2014)

3.2.2 Skupina 1: Stvarni naslovi i podaci o odgovornosti

Skupina 1 sadrži četiri elementa: glavni stvarni naslov, usporedni stvarni naslov, podnaslov i podaci o odgovornosti. Ova skupina korisniku daje informacije o naslovu i autoru jedinice građe, što su ujedno i najjasniji identifikatori djela. Naravno, postoje slučajevi kada je korisniku bitnije neko drugo svojstvo; primjerice, korisnik koji želi posuditi audioknjigu za slušanje u vožnji automobilom ili korisnik kojemu je potrebno djelo koje potpada pod britanski romantizam. Propisani izvori podataka za skupinu 1 su naslovna stranica ili zamjena za naslovnu stranicu (tiskana tekstna građa i notirana glazba) i sama jedinica građe, spremnica, dokumentacija i druga popratna građa (svi ostali tipovi građe). (IFLA, 2014)

Glavni stvarni naslov (1.1) označava naslov djela kako je zapisan u izvoru podataka s prednošću (bilo gdje na jedinici građe, ali najčešće na naslovnoj stranici). Ovaj podatak u nekim slučajevima nije očit i može doći u raznim oblicima. Objedinjeni ISBD daje detaljne upute za mnoge od tih slučajeva, što ukazuje na važnost ovog elementa. Na primjer, glavni stvarni naslov može se sastojati od jednog ili više izraza koji ukazuju na vrstu djela ili na njegov intelektualni ili umjetnički sadržaj, ili od jednog ili više generičkih izraza (*Proceedings, Plays, Journal* i tako dalje). Za potrebe ovog rada, dovoljno je napomenuti da je većina tih slučajeva pokriveno i nije nužno ulaziti u više detalja. (IFLA, 2014)

Usporedni stvarni naslov (1.2) odnosi se na one stvarne naslove koji su prikazani kao ravnopravni glavnom stvarnom naslovu, ali su na jeziku ili pismu različitom od jezika ili pisma glavnog stvarnog naslova. Ovaj element je značajan u područjima gdje se koristi više jezika i stoga neke jedinice građe sadržavaju naslove i sadržaj na više jezika. ISBD daje primjer *Swiss financial year book = Schweizerisches Finanz-Jahrbuch = Annuaire financier*

suisse = *Annuario finanziario svizzero* za švicarsku publikaciju s naslovima na četiri jezika (engleski, njemački, francuski i talijanski). Katalogizator kad preuzima usporedni stvarni naslov treba ga preuzeti doslovno, ali nije dužan vjerno preuzeti velika slova i interpunkcijske znakove te ima opciju skratiti usporedni stvarni naslov. U tom slučaju, potrebno je staviti znak izostavljanja. (IFLA, 2014)

Podnaslov (1.3) je riječ, izraz ili skup znakova koji se javlja uz glavni stvarni naslov, usporedni stvarni naslov ili stvarne naslove pojedinačnih djela koje sadržava jedinica građe i koji su im podređeni. Podnaslov je koristan jer može sadržavati varijantne stvarne naslove, podatak o odgovornosti, naziv nakladnika ili pojedinosti o drugim elementima opisa. Također, ako se glavni stvarni naslov sastoji od inicijala ili akronima, podnaslov može sadržavati razriješeni oblik tog inicijala ili akronima pod uvjetom da se javlja u izvoru podataka s prednošću. Podnaslov se koristi i za dopunjavanje podataka kada je glavni stvarni naslov nepotpun ili nejasan. (IFLA, 2014)

Podatak o odgovornosti (1.4) je element koji se sastoji od imena, izreka ili skupova znakova koji se odnose na identifikaciju i funkciju svih osoba i korporativnih tijela odgovornih za stvaranje intelektualnog ili umjetničkog sadržaja djela. U kataložnom opisu navode se osobe/tijela s najvećom odgovornošću. Ostali podaci o odgovornosti se navode kada su potrebni za identifikaciju ili su značajni za korisnike. U ovom elementu je potrebno navoditi sve pojedince i korporativna tijela koji se nalaze na izvoru podataka s prednošću. Osobe ili korporativna tijela s manjom ulogom u nastanku djela mogu se navesti u skupini 7 (napomene). Podatak o odgovornosti može sadržavati izraze poput: pisac, skladatelj, izvođač, produkcijske tvrtke i producenti, redatelji, razvojni programeri i dizajneri, koreografi, grafički umjetnici, i tako dalje. (IFLA, 2014)

3.2.3 Skupina 2: Izdanje

Skupina 2 ISBD-a sadrži pet elemenata: podatak o izdanju, usporedni podatak o izdanju, podatak o odgovornosti koji se odnosi na izdanje, dodatni podatak o izdanju i podatak o odgovornosti koji se odnosi na dodatni podatak o izdanju. (IFLA, 2014)

Podatak o izdanju (2.1) u većini slučajeva sadržava riječ *izdanje* i broj ili izraz koji ukazuje na razliku prema drugim izdanjima. Slično kao usporedni stvarni naslov, usporedni podatak o izdanju (2.2) je istoznačni oblik podatka o izdanju na drugom jeziku ili pismu. Podatak o odgovornosti koji se odnosi na izdanje (2.3) imenuju osobe ili korporativna tijela u ulozi prerađivača ili odgovornih za pripremu priložene građe, dodataka i tako dalje u novom

izdanju. Dodatni podatak o izdanju (2.4) bilježi se kada jedinica građe sadrži podatak o nekoj specifičnosti tog izdanja, na primjer ako se radi o otisku unutar nekog izdanja, ekvivalentu nekom drugom izdanju ili ako postoje značajne razlike u usporedbi s drugim otiscima većeg izdanja kojemu jedinica građe pripada. Podatak o odgovornosti koji se odnosi na dodatni podatak o izdanju (2.5) navodi osobe ili korporativna tijela zaslužne za specifičnosti zabilježene u prijašnjem elementu (primjerice *The second edition, reprinted / with a new preface by Dr. Horace Smith*). (IFLA, 2014)

3.2.4 Skupina 3: Podaci specifični za vrstu građe

Skupina 3 sadrži podatke specifične za kartografsku građu, notiranu glazbu i serijske jedinice građe. Budući da se ova skupina preskače tokom katalogizacije audiovizualne građe, nema potrebe detaljno je analizirati. (IFLA, 2014)

3.2.5 Skupina 4: Izdavanje, proizvodnja, raspačavanje itd.

Ova skupina sastoji se od šest elemenata koji sadrže podatke o djelatnostima vezanim uz izdavanje, proizvodnju, raspačavanje, objavljivanje i puštanje u promet jedinice građe. Za potrebe ovog rada, dovoljno je navesti nazive elemenata: mjesto izdavanja (4.1), nakladnik, proizvođač i/ili raspačavatelj (4.2), godina izdavanja, proizvodnje i/ili raspačavanja (4.3), mjesto tiskanja ili izrade (4.4), tiskar ili izrađivač (4.5) te godina tiskanja ili izrade (4.6). (IFLA, 2014)

3.2.6 Skupina 5: Materijalni opis

Skupina 5 ISBD-a opisuje jedinicu građe kako ju je objavio nakladnik, bilježeći materijalne karakteristike. Ova skupina korisnicima daje informacije o fizičkom obliku jedinice građe. Kod knjiga (omeđene građe) ovdje mogu vidjeti dimenzije, broj stranica i prisutnost ilustracija. Za ostale vrste građe skupina 5 sadrži druge podatke koji su povezani s oblikom u kojem se pojavljuju. (IFLA, 2014)

Prvi element je opseg (5.1). Ovaj element sastoji se od nekoliko podelemenata. Prvi od njih je posebna oznaka građe (5.1.2) prethodena brojem fizičkih jedinica koje tvore jedinicu građe (na primjer 2 elektroničke kasete s vrpcom, 2 dijagrama, 3 koluta stereografa). Za razliku od izraza za oblik sadržaja u skupini 0, izrazi korišteni za posebnu oznaku građe nisu propisani. Drugi podelement naslovljen je podjedinice (5.1.3), a sadrži broj i vrstu podjedinica jedinice građe (broj stranica, listova, araka, sličica, dijelova, itd.) i/ili trajanje reprodukcije. Ostali podelementi su paginacija (5.1.4), trajanje reprodukcije (5.1.5) i jedinica građe objavljena u snopćima (5.1.6). (IFLA, 2014)

Druge materijalne pojedinosti (5.2) je idući element skupine 5. Ovaj element sadrži pojedinosti poput načina proizvodnje, boje, materijala od kojeg je jedinica izrađena itd. Obilježja koja se podrazumijevaju (na primjer prisutnost zvuka na zvučnoj snimci) može se izostaviti. Podelementi ove skupine su sastav građe (5.2.2), prisutnost ilustracija (5.2.3), prisutnost boje (5.2.4), omjer smanjenja – za mikrooblike (5.2.5), prisutnost ili odsutnost zvuka (5.2.6) i druge tehničke posebnosti (5.2.7). (IFLA, 2014)

Podelement dimenzije (5.3) sadrži podatak o dimenzijama jedinice građe. Za knjižnu građu navodi se visina jedinice građe mjerena uz hrbat, zabilježena u centimetrima i zaokružena do sljedećeg punog centimetra. Druge vrste građe, poput kartografske građe i filmske ili magnetne vrpce, mogu biti složeniji. (IFLA, 2014)

Četvrti element skupine 5 je podatak o popratnoj građi (5.4). Izraz popratna građa odnosi se na bilo koji fizički zaseban dio jedinice građe objavljen istodobno s opisivanom jedinicom građe, predviđeno je da se upotrebljava zajedno s njom te u prethodnim elementima skupine materijalnog opisa nije dovoljno specificiran. Popratna građa navodi se izrazima koji se javljaju u opisivanoj jedinici građe ili izrazom koji ukazuje na vrstu građe ili odgovarajućom posebnom oznkom građe. Taj izraz može prethoditi kratkom materijalnom opisu građe, pri kojem katalogizator prati propise iz skupine 5. Ponekad popratna građa dobiva zaseban opis, bilježi se u skupini 7 (napomena) ili se primjenjuje višerazinski način opisa. (IFLA, 2014)

3.2.7 Skupina 6: Nakladnička cjelina i višedjelna omeđena građa

Ova skupina sadrži podatke specifične za građu koja pripada višoj bibliografskoj jedinici: nakladničkoj cjelini ili višedjelnoj omeđenoj građi. Prema tome, ova skupina je značajna za serijsku građu i za građu koja dolazi u više dijelova, kao na primjer serijal romana. Skupina 6 sastoji se od šest elemenata:

- Glavni stvarni naslov nakladničke cjeline ili višedjelne omeđene građe (6.1)
- Usporedni stvarni naslov nakladničke cjeline ili višedjelne omeđene građe (6.2)
- Podnaslov nakladničke cjeline ili višedjelne omeđene građe (6.3)
- Podatak o odgovornosti koji se odnosi na nakladničku cjelinu ili višedjelnu omeđenu građu (6.4)
- Međunarodni standardni broj nakladničke cjeline ili višedjelne omeđene građe (6.5)
- Numeracija nakladničke cjeline ili višedjelne omeđene građe (6.6). (IFLA, 2014)

3.2.8 Skupina 7: Napomena

Skupina 7 sadrži sve opisne podatke koji nisu navedeni u drugim skupinama, ali se smatraju dovoljno bitnima za korisnike kataloga. Napomene se mogu koristiti za proširivanje opisa

ostalnih skupina, navođenje bibliografske povijesti jedinice građe, i ukazivanje na odnose s drugim jedinicama građe. Napomene također mogu sadržavati podatke koje se odnose na opis jedinice građe, ali koji ne potpadaju pod niti jednu drugu skupinu. Napomene i redosljed navođenja napomena nije obavezan te se može koristiti bilo koji izvor. Katalogizatori imaju mnogo slobode pri izboru napomena i načinu njihova navođenja. Ova skupina sadrži dvanaest elemenata:

- Napomene o obliku sadržaja i vrsti medija i napomene za posebne vrste građe (7.0)
- Napomene o stvarnim naslovima i podacima o odgovornosti (7.1)
- Napomene o izdanju i bibliografskoj povijesti jedinice građe (7.2)
- Napomene o podacima specifičnima za vrstu građe (7.3)
- Napomene o izdavanju, proizvodnji, raspačavanju itd. (7.4)
- Napomene o materijalnom opisu (7.5)
- Napomene o nakladničkoj cjelini i višedjelnoj omeđenoj građi (7.6)
- Napomene o sadržaju (7.7)
- Napomene o identifikatoru jedinice građe i uvjetima dostupnosti (7.8)
- Napomene o sveščiću, dijelu, iteraciji itd. koji su osnova za opis (7.9)
- Druge napomene (7.10)
- Napomene o opisivanom primjerku (7.11) (IFLA, 2014)

3.2.9 Skupina 8: Identifikator jedinice građe i uvjeti dostupnosti

Skupina 8 sastoji se od tri elementa: identifikator jedinice građe (8.1), ključni naslov (8.2) i uvjeti dostupnosti (8.3). Identifikator jedinice građe (8.1) je numerička ili alfanumerička oznaka koja identificira jedinicu građe prema određenom međunarodnom standardu. Najčešći identifikatori su ISBN (*International Standard Book Number*, Međunarodni standardni knjižni broj) i ISSN (*International Standard Serial Number*, Međunarodni standardni broj serijske publikacije), iako se u nekim slučajevima mogu koristiti i drugi identifikatori. (IFLA, 2014)

Element ključni naslov (8.2) je naslov serijske publikacije kojeg dodjeljuje Mreža ISSN, a navodi se čak i kad je identičan stvarnom naslovu jedinice građe. Ovaj element se izostavlja ukoliko ISSN nije naveden. Uvjeti dostupnosti (8.3) obuhvaća podatak o cijeni jedinice građe ako je namijenjena prodaji. Objedinjeni ISBD preporuča navođenje cijene prema međunarodnim kodovima za prikaz valuta prema ISO 4217 (na primjer EUR 950, USD 325.00). Ako jedinica građe nije namijenjena prodaji, navode se drugi uvjeti dostupnosti (na primjer „ne prodaje se“ ili „besplatno za obrazovne ustanove“). (IFLA, 2014)

4. RDA

4.1 Nastanak RDA

Kako bi objasnili sadašnje stanje i ustroj RDA, potrebno je izdvojiti nekoliko riječi o sustavima koji su mu prethodili. Prvi od njih bio je AACR (*Anglo-American Cataloguing Rules*), objavljen 1969. godine. To je bio standard koji je postavio temelje za standardizaciju i omogućio razmjenu kataložnih zapisa i podataka. AACR je bio baziran na Pariškim načelima iz 1961. godine. Važno je napomenuti da je AACR od samog početka imao standardizaciju kao jedan od glavnih ciljeva, što je zadržano kroz evoluciju ovog standarda kroz idućih četrdeset godina. (Oliver, 2010)

AACR je nastao kao kooperativni projekt knjižničara autora iz tri zemlje: Kanade, Ujedinjenog Kraljevstva i SAD-a. Početkom osamdesetih godina se tim zemljama pridružila i Australija, što je upotpunilo krug zemalja engleskog govornog područja. (Oliver, 2010)

Sedamdesetih godina dvadesetog stoljeća ISBD je preuzeo vodstvo u polju bibliografskog opisa. ISBD je bio prihvaćen kao međunarodni set kataložnih pravila i konvencija za prikaz bibliografskih podataka, što je omogućilo katalogizatorima diljem svijeta da imaju istu početnu točku. (Oliver, 2010)

Idući korak u nastanku RDA bio je drugo izdanje AACR, uglavnom navođeno kao AACR2 (*Anglo-American Cataloguing Rules, 2nd edition*). AACR2 je prvi put objavljen u 1978. godini, s revidiranim izdanjima svakih deset godina: 1988. i 1998. godine. AACR2 je prednjačio kao kataložni sustav u zemljama engleskog govornog područja do ranih godina 21. stoljeća, kada se rađa ideja o RDA.

RDA je objavljen kao zamjena i unaprijeđenje AACR2 (*Anglo-American Cataloguing Rules, 2nd edition*). U stvari, RDA je originalno bio zamišljen kao revidirano izdanje AACR2, ali je kasnije odlučeno da bi bilo bolje kroz izmjene napraviti novi sustav koji će zamijeniti AACR2. Unatoč tome što RDA uvodi značajne promjene, i dalje su zadržane važne poveznice s AACR2:

- AACR2 i RDA dijele istu upravljačku strukturu
- RDA je strateški izgrađen na temeljima koje je postavio AACR
- mnoge smjernice iz RDA su preuzete iz AACR2
- kataložni zapisi napravljeni prema smjernicama RDA ostaju kompatibilni s AACR zapisima
- RDA je stvoren iz prvotnog pokušaja za izradu revidiranog izdanja AACR-a.

Najveće razlike između RDA i AACR2 vidljive su u tri bazične ideje: korijen u teoretskom okviru, dizajn prilagođen digitalnom okružju i širi opseg.

RDA se uvelike oslanja na FRAD, FRSAD i FRBR. Ti standardi postavljaju teoretski okvir na kojem je RDA baziran. Prema tome, mnogo termina koji se pojavljuju u FRAD-u, FRSAD-u i FRBR-u su također prisutni u RDA. U odnosu na AACR2, RDA sadrži razlike u strukturi i sadržaju smjernica koje reflektiraju korištenje teoretskog okvira postavljenog u FRSAD-u i FRBR-u. (Oliver, 2010)

Knjižnice su doživjele mnoge promjene u drugoj polovici dvadesetog stoljeća: novi oblici građe, nosači i vrste publikacija uvelike su utjecali na razvoj katalogizacijskih sustava. (Cerbo II, 2011) Promjene su također vidljive u načinu na koji knjižnice i korisnici pristupaju građi. Tvorci RDA su bili svjesni napretka u knjižničarskom svijetu pa je RDA od svog začetka bio stvoren za optimalno funkcioniranje u digitalnom okružju. To znači da su podaci koje RDA bilježi jasno razdvojeni u zasebne elemente, što omogućava da se ti podaci mogu prezentirati koristeći različite sheme, uključujući postojeće (MARC 21, Dublin Core, MODS, itd) i buduće. Prema tome, RDA će ostati relevantan sustav u budućnosti. (Oliver, 2010) RDA donosi dodatne prednosti time što pruža mogućnost katalogizatoru da preko predmetnog indeksiranja, kontroliranog riječnika i klasifikacije informacija olakša pristup građi. (Cerbo II, 2011)

Zatim, RDA se može koristiti za kataložni opis tradicionalne i nekonvencionalne građe, analogne i digitalne, knjižnične i šire. Tvorci RDA su učili iz nedostataka AACR2, poput poteškoća s opisom novih vrsta građe, pogotovo elektroničke građe. RDA je namijenjen za korištenje kao Web alat u internetskom okruženju. RDA Toolkit je program koji omogućuje lakše i jednostavnije katalogiziranje, s ugrađenom opcijom generiranja zapisa kompatibilnim s postojećim shemama. Predviđeno je da RDA nije savršeno prilagođen svim knjižnicama, pa one imaju opciju raditi izmjene kako bi se RDA lako i efikasno integrirao u njihov rad. (Oliver, 2010)

Unatoč tome što je knjižničarska zajednica stvorila RDA za vlastito korištenje, RDA nije ograničen na korištenje samo u knjižnicama. Kao fleksibilan sustav koji je podložan promjenama i proširivanju, RDA se može koristiti za opis svih vrsta građe, uključujući predmete koji spadaju pod okrilje drugih institucija poput arhiva, muzeja i digitalnih repozitorija. RDA je namijenjen korištenju u međunarodnom kontekstu, što je vidljivo u promjeni naziva od svog prethodnika, AACR2, jer je namjerno izostavljen termin „anglo-

američki“ kako bi sustav bio privlačniji i pristupačniji knjižnicama baziranim u zemljama koje nisu na engleskom govornom području. U samom sistemu upute su prilagođene korisnicima i katalogizatorima koji koriste različite jezike, pisma, mjerne jedinice, kalendare, i općenito imaju kulturalne razlike u odnosu na zemlje iz kojih RDA potječe. Činjenica da su tvorci RDA tražili povratne informacije, savjete i konstruktivne kritike od međunarodnih kataložnih organizacija, nacionalnih knjižnica i nacionalnih kataložnih tijela zemalja koje nisu koristile AACR2 je još jedan dokaz za prilagođenost međunarodnom okruženju. (Oliver, 2010)

4.2 Ustroj RDA

Ova sekcija bavit će se ustrojem RDA: od kojih se komponenti sastoji, što te komponente sadrže i kako su povezane. Budući da je RDA uvelike baziran na FRBR-u, FRAD-u i FRSAD-u, u nastavku slijedi opis elemenata koje je RDA preuzeo iz FRBR-a.

FRBR-ov model odnos-entitet sačinjavaju tri komponente: entiteti, atributi i odnosi. Entiteti su podijeljeni u tri skupine, označene brojevima 1 do 3. U skupinu 1 spadaju rezultati umjetničkog i intelektualnog djelovanja (djelo, izraz, pojavni oblik i jedinica građe). Skupina 2 obuhvaća osobe, obitelji i korporativna tijela odgovorna za nastanak, fizičku proizvodnju ili skrbništvo nad entitetima skupine 1. Skupina 3 je najvećeg opsega, obuhvaćajući subjekte entiteta skupine 1. Skupina 3 uključuje koncepte, objekte, događaje, mjesta i sve entitete iz prijašnje dvije skupine. (Oliver, 2010)

Skupina 1 sadrži četiri vrste entita: djelo, izraz, pojavni oblik i predmet. Slijedeća tablica sadrži definicije i primjere entita skupine 1.

Tablica 2. Entiteti skupine 1 (Oliver, 2010)

Entitet	Definicija	Primjer
Djelo	jedinstvena intelektualna ili umjetnička kreacija	u potpunosti razrađena ideja za roman Robinson Crusoe
Izraz	realizacija djela u određenom obliku odnosno mediju	originalni tekst kao što ga je napisao Daniel Defoe
Pojavni oblik	fizičko utjelovljenje izraza djela	knjiga koju je izdao <i>Oxford University Press</i> 2007. godine
Jedinica građe	pojedini primjerek pojavnog oblika	fizička knjiga koju posjeduje Nacionalna i sveučilišna knjižnica

Elementi skupine 1 međusobno su nerazdvojivo povezani, ali je bitno napraviti razliku između tih entiteta zbog boljeg zadovoljavanja korisnikovih potreba. Primjerice, neki korisnik može biti zadovoljen verzijom Tolkienovog Hobita na hrvatskom ili engleskom jeziku, ali ne na francuskom ili na ruskoj ćirilici (različiti izrazi istog djela). Drugi korisnik je možda uspio suziti izbor na željeni izraz i pojavni oblik te zatim bira fizički primjerak knjige s police koji ima najmanje oštećenja ili iz knjižnice koja je tom korisniku najpogodnija (različite jedinice građe).

Atributi su karakteristike i osobine koje poblizje opisuju entitete. Budući da je entitet ključni objekt s kojim korisnici dolaze u kontakt, entiteti su zamišljeni kao apstraktne organizacijske kategorije oko kojih se mogu bilježiti određene vrste podataka: atributi. Atributi nekog entiteta su podaci kojima se može pronaći, identificirati, odabrati i dobiti jedinica građe. Atributi mogu biti 'urođeni' ili 'vanjski pridodani'. Urođeni atributi su oni koji mogu biti otkriveni izravnim pregledom entiteta: opseg, naslov, vrsta sadržaja, datum objavljivanja, itd. Vanjski pridodani entiteti dolaze od izvora koji je izvan samog entiteta, na primjer identifikacijski broj. Neke vrste atributa imaju široku primjenu, poput naslova i datuma, dok se drugi mogu primjeniti na samo određene vrste građe. Mjerilo i vrsta projekcije su primjeri takvih atributa za kartografsku građu.

Tablica 3. Primjeri atributa vezanih uz određene vrste entiteta (Oliver, 2010)

Entitet	Primjer atributa
Atribut jedinice građe	identifikator (npr. bar kod) stanje jedinice građe oznake i zapisi
Atribut pojavnog oblika	izdavač/raspačavatelj datum izdavanja/raspačavanja oblik nosača opseg
Atribut izraza	oblik izraza jezik izraza mjerilo (kartografska građa)
Atribut djela	oblik djela medij izvođenja (muzička građa) koordinate (kartografska građa)

Odnosi sadrže informacije o vezama među entitetima igraju važnu ulogu u FRBR modelu i RDA jer pomažu korisnicima izvršavati korisničke postupke (*user tasks*). Odnosi mogu povezivati grupe entiteta, npr. entitete skupine 1 i skupine 2:

Tablica 4. Primjeri odnosa (Oliver, 2010)

Entitet skupine 1	Odnos	Entitet skupine 2
Djelo	<i>je stvorio/la</i>	osoba
Izraz	<i>je preveo/la</i>	osoba
Pojavni oblik	<i>je objavilo</i>	korporativno tijelo
Jedinica građe	<i>je u posjedu</i>	obitelj

Odnosi također mogu povezivati entitete skupina 1, 2 ili 3 u subjektne odnose, koji korisnicima prenose subjekt, tj. temu, određenog entiteta s djelom. Sljedeća tablica daje nekoliko primjera subjektivnih odnosa.

Tablica 5. Primjeri subjektivnih odnosa (Oliver, 2010)

Entitet	Odnos	Entitet
Događaj (skupina 3)	<i>je subjekt</i>	djelo
Osoba (skupina 2)	<i>je subjekt</i>	djelo
Djelo A (skupina 1)	<i>je subjekt</i>	djelo B

Postupci korisnika (*user tasks*) obuhvaćaju radnje koji korisnici poduzimaju u interakciji s bibliografskim zapisima kako bi zadovoljili svoje potrebe. FRBR definira četiri takva postupka: pronaći, identificirati, odabrati i dobiti.

- Pronaći (*find*) – naći jedan ili više entiteta u bazi podataka pretraživanjem nekog atributa ili odnosa tog entiteta
- Identificirati (*identify*) – ustvrditi da se entitet podudara s parametrima koje je korisnik postavio ili ustvrditi razlike između dva ili više entiteta sa sličnim svojstvima
- Odabrati (*select*) – odabrati entitet koji odgovara korisnikovim potrebama (sadržaj, vrsta medija, itd.) i odbaciti entitete koji se ne podudaraju s korisnikovim potrebama
- Dobiti (*obtain*) – dobiti pristup željenom entitetu kroz kupnju, posudbu, ili elektronički (Oliver, 2010)

Postupke korisnika su bili uračunati pri izradi RDA jer svaki podatak (entitet, atribut, odnos) zabilježen u katalognom zapisu na neki način doprinosi izvršavanju barem jednog od postupaka korisnika, što je i eksplicitno navedeno u strukturi RDA. (Oliver, 2010)

RDA sadrži smjernice za kataložni opis knjižnične građe, podjeljene u deset sekcija. Svaka sekcija je označena brojem (od 1 do 10) i sadrži upute za zapisivanje atributa i odnosa jedinice građe. U nastavku slijedi popis sekcija prisutnih u RDA:

Tablica 6. Popis sekcija u RDA (Oliver, 2010)

Sekcija 1	<i>Recording attributes of manifestation and item</i>	Bilježenje atributa pojavnog oblika i jedinice građe
Sekcija 2	<i>Recording attributes of work and expression</i>	Bilježenje atributa djela i izraza
Sekcija 3	<i>Recording attributes of person, family, and corporate body</i>	Bilježenje atributa osobe, obitelji i korporativnog tijela
Sekcija 4	<i>Recording attributes of concept, object, event, and place</i>	Bilježenje atributa koncepta, objekta, događaja i djela
Sekcija 5	<i>Recording primary relationships</i>	Bilježenje primarnih odnosa
Sekcija 6	<i>Recording relationships to persons, families, and corporate bodies associated with a resource</i>	Bilježenje odnosa prema osobama, obiteljima i korporativnim tijelima povezanim s jedinicom građe
Sekcija 7	<i>Recording the subject of a work</i>	Bilježenje subjekta djela
Sekcija 8	<i>Recording relationships between works, expressions, manifestations, and items</i>	Bilježenje veza između djela, izraza, pojavnog oblika i predmeta
Sekcija 9	<i>Recording relationships between persons, families, and corporate bodies</i>	Bilježenje veza između osoba, obitelji i korporativnih tijela
Sekcija 10	<i>Recording relationships between concepts, objects, events, and places</i>	Bilježenje veza između koncepta, objekata, događaja i mjesta

Što se tiče samog procesa katalogizacije prema RDA, sustav je namijenjen korištenju u digitalnom okruženju, što znači da se očekuje da katalogizator koristi neki program za izradu kataložnih zapisa, dok se za prikaz koristi određena shema. Za katalogizaciju u RDA posebno je namijenjen program RDA Toolkit. Jedna od najčešće korištenih shema za prikaz kataložnih zapisa je MARC 21 (u daljnjem tekstu poglavlja MARC).

Poželjno je da svaki zapis sadrži određene podatke o jedinici građe koju opisuje: temeljne elemente (*core elements*). Ti podaci su:

Tablica 7. Temeljni elementi RDA u MARC-u (Kincy i Shatford Layne, 2014)

MARC oznaka	Core element	Temeljni element
020	<i>Identifier for the Manifestation</i>	Identifikator pojavnog oblika
1XX	<i>Principal or first named creator</i>	Glavni ili prvi imenovani stvaratelj
245 \$a,\$c	<i>Title proper, Statement of responsibility relating to title proper</i>	Glavni stvarni naslov, podatak o odgovornosti koji se odnosi na glavni stvarni naslov
250 \$a	<i>Designation of edition, Designation of a named revision of an edition</i>	Izdanje
264 _1	<i>Publication statement</i>	Podatak o izdavanju
264 _2	<i>Distribution statement (if publication information is missing)</i>	Podatak o raspačavanju (ukoliko nedostaje podatak o izdavanju)
264 _3	<i>Manufacture statement (if publication, distribution, and copyright information are missing)</i>	Podatak o tiskanju/izradi (ukoliko nedostaje podatak o izdavanju, raspačavanju i autorskim pravima)
264 _4	<i>Copyright date (if publication and distribution date are missing)</i>	Podatak o autorskim pravima (ukoliko nedostaje podatak o izdavanju i raspačavanju)
300 \$a	<i>Extent</i>	Opseg
336	<i>Content type</i>	Vrsta sadržaja
338	<i>Carrier type</i>	Vrsta nositelja
490	<i>Series statement</i>	Podatak o serijalnosti

Uz ove elemente, koji su univerzalni za svu građu, postoje i oni koji su specifični za određene vrste građe (npr. kartografska, zvučna, rukopisi). Također se navode entiteti, veze i atributi koji su značajni za izradu cjelovitog kataložnog zapisa ili za korisnike; u zapisu njima prethodi znak \$ i slovo (npr. \$a).

5. PRIMJERI

5.1 Katalogizacija audiovizualne građe prema RDA

Proces katalogizacija svakog oblika građe koji potpada pod AV građu ima svoje posebnosti. U nastavku slijedi pregled posebnosti nekolicine najčešćih oblika AV građe te konkretni primjeri MARC zapisa i kataložnog zapisa jedinica AV građe. Za katalogizaciju nekih od tih oblika građe postoje posebne smjernice, na primjer za građu koja je usko povezana s glazbom (tiskane muzikalije i zvučni zapisi) Music Library Association je izdao specijalizirani priručnik. (Kincy i Shatford Layne, 2014)

5.1.1 Tiskane muzikalije (*Music*)

Unatoč tome što tiskane muzikalije ne zahtjevaju uporabu aparata za čitanje i dolaze u tiskanom obliku, zbog svoje blizine audiozapisima ponekad se svrstavaju u audiovizualne kolekcije knjižnica. Iz tog razloga će ovaj rad posvetiti nešto pažnje i toj vrsti građe.

U RDA, termin *music* (glazba) odnosi se na tiskane muzikalije, a ne na zvukovne zapise koji sadrže glazbu. Uobičajeni engleski termin za tiskane muzikalije, koji se koristi i u RDA, je *score*. Libreta (tekstovi opera ili sličnih djela) također spadaju pod ovu kategoriju. Jedna od zanimljivosti kod katalogizacije tiskanih muzikalija po RDA je da je, ukoliko se koristi praksa Kongresne knjižnice, jedan od obveznih elemenata oblik bilježenja glazbe (*Form of Musical Notation*). U MARC shemi to se bilježi u polju 546 \$b, gdje 546 stoji za bilješku o jeziku (*Language Note*), a potpolje \$b označava informacijski kod ili pismo, što znači da se na glazbu gleda kao na jezik, a na note kao na pismo. (Kincy i Shatford Layne, 2014)

MARC zapis jedinice tiskanih muzikalija izgledao bi ovako:

Type c	ELvl	Srce c	Audn	Ctrl	Lang zxx
BLvl m	Form	Comp zz	AccM	MRec	Ctry ilu
Desc i	Part	TrAr	DtSt t	Dates	
FMus a	LTxt n			2011	2009
040 \$a ____ \$b eng \$e rda \$c ____					
020 \$a 1608740196					
020 \$a 9781608740192					
028 3 0 \$a FK090003 \$b Serenissima Music, Inc.					
042 \$a pcc					
050 _4 \$a M1060.J					
100 1_ \$a Joplin, Scott, \$d 1868-1917, \$e composer.					
240 1_ \$a Entertainer; \$o arranged					
245 14 \$a The entertainer / \$c Scott Joplin ; orchestration by Richard W. Sargeant, Jr.					
250 \$a Study score = Partitur.					
264 _1 \$a [Edwardsville, IL] : \$b Serenissima Music, Inc., \$c [2011]					
264 _4 \$c c2009					
300 \$a 1 study score (30 pages) ; \$c 25 cm					
336 \$a notated music \$2 rdacontent					
337 \$a unmediated \$2 rdamedia					
338 \$a volume \$2 rdacarrier					
500 \$a Originally for solo piano; arranged for orchestra.					
546 \$b staff notation					
650 _0 \$a Orchestral music, Arranged.					
650 _0 \$a Ragtime music.					
700 1_ \$a Sargeant, Richard W., \$c Jr., \$e arranger.					

(Kincy i Shatford Layne, 2014)

Kao što je vidljivo, RDA zapisi nisu lako čitljivi krajnjim korisnicima, ali omogućavaju laku izmjenu podataka između računala zbog standardiziranih polja. Uz mali napor, moguće je dešifrirati taj zapis da se radi o jedinici tiskanih muzikalija, odnosno partituri (polje 250 \$a i 336 \$a). Točnije, riječ je o djelu *The Entertainer* (polje 240), koje je napisao Scott Joplin (polje 100 \$e ga identificira kao skladatelja, a polje 245 \$a ga povezuje s djelom). Polja 337 \$a i 338 \$a upućuju na to da se radi o knjizi te da nije potreban nikakav dodatan uređaj za njeno čitanje (što uglavnom nije slučaj kod AV građe).

5.1.2 Zvučni zapisi (*Sound Recordings*)

Termin zvučni zapisi uključuje jedinice građe koje sadržavaju glazbu ili neki drugi oblik zvuka. Taj izraz se u praksi najčešće koristi za jedinice građe koje sadržavaju građu, dok se ostale vrste sadržaja često zaboravljaju: čitani romani (audioknjige), zvučne snimke kazališnih izvedbi, čitanje pjesama i obrazovni sadržaji. (Freeborn, 2001) Pri katalogizaciji koristeći RDA u MARC shemi, takva građa opisuje se terminima glazba (*performed music*), izgovorena riječ (*spoken word*) ili zvuk (*sounds*), koji se zapisuju u polje 336 \$a (vrsta sadržaja). Zvučni zapisi za tip medija (*media type*) imaju termin audio, koji se bilježi u polju 337 \$a. Za oblik građe (polje 338) najčešće se navodi izraz *audio disc*, koji obuhvaća CD-e i gramofonske ploče. Poblize određivanje oblika građe je, naravno, poželjno kako bi korisnici znali koji im je uređaj potreban za reprodukciju. Ispod se nalazi primjer kataložne jedinice

zvučnog zapisa napravljenog prema RDA i kodiranog u MARC shemi. (Kincy i Shatford Layne, 2014)

Type j	ELvl	Srce c	Audn	Ctrl	Lang zxx
BLvl m	Form	Comp jz	AccM i	MRec	Ctry tu
Desc i	Part n	TrAr n	DtSt t	Dates	2007 , 2007
007	sd_f s	ngnmmne d			
040	\$a ___ \$b eng \$e rda \$c ___				
024	3 \$a 8691834008229				
028	02 \$a CD 419 \$b Kalan				
033	10 \$a 20070608 \$a 20070609 \$b 7434 \$c 18				
041	0 _ \$g eng \$g tur				
042	\$a pcc				
050	_ 4 \$a M1366.S				
245	00 \$a Swing a la Turc.				
264	_ 1 \$a Unkapanı, Istanbul : \$b Kalan, \$c [2007]				
264	_ 4 \$c c2007				
300	\$a 1 audio disc ; \$c 4 3/4 in.				
336	\$a performed music \$2 rdacontent				
337	\$a audio \$2 rdamedia				
338	\$a audiodisc \$2 rdacarrier				
344	\$a digital \$2 rda				
347	\$a audio file \$b CD audio \$2 rda				
500	\$a Jazz, some of which is derived from Turkish art music.				
511	0_ \$a Önder Focan Group (Önder Focan; A. S,enol Filiz; S,enova Ülker; Erdal Akyol; Cem Aksel; Ferit Odman).				
500	\$a All arrangements by Önder Focan.				
518	\$o Recorded \$d 2007 June 8-2007 June 9 \$p MMA, Istanbul.				
500	\$a Notes in Turkish and English inserted in container.				
505	0_ \$a Cici kız = Cutie / Erol Sayan (6:10) -- Lal (Oniki) / Fahir Atakog'lu (4:27) -- Gönül sana tapalı = Since I've been loving you / Sadettin Kaynak (8:34) -- Geçti bahar = Spring is over / Fehmi Tokay (9:18) -- Sen = You / Birol Yayla (7:25) -- Bahar geldi = Spring is here / M. Sebahattin Ezgi (12:22) -- Karlı kayı ormanı / Zülfü Livaneli (4:09) -- Canberra zortlatması = Canberra tune / Önder Focan (4:33) -- Kaçsam bırakıp = If I leave you / Mehves, Hanım (6:10).				
650	_ 0 \$a Jazz \$y 2001-2010.				
700	1_ \$a Focan,Önder, \$d 1955-- \$e arranger of music.				
710	2_ \$a ÖnderFocanGroup, \$e performer.				

(Kincy i Shatford Layne, 2014)

Ovaj zapis prati smjernice navedene u prijašnjem paragrafu. U ovom slučaju radi se o albumu *Swing a la Turc* izvođača Onder Focan Group. Iz zapisa se može iščitati da je riječ o turskom Jazz sastavu (500 \$a), da je zapis na CD-u (polje 347 \$b) koji u popratnoj građi sadrži bilješke na turskom i engleskom jeziku (polje 500 \$a), imena svih članova sastava (polje 511 \$a) te detalji o pjesmama (uključujući trajanje i naslove na turskom i na engleskom – polje 505 \$a).

5.1.3 Filmovi i videozapisi (*Motion Pictures and Videorecordings*)

Ova kategorija uključuje dvodimenzionalne i trodimenzionalne pokretne slike. Ovdje također potpadaju katrografske pokretne slike (videozapisi satelitskih snimki Zemljine površine), iako je takva građa veoma rijetka. Kod filmova i videozapisa, bitno je napraviti razliku između elemenata vrsta sadržaja (*content type*, polje 336 u MARC-u), tip medija (*media type*, polje

337) i vrsta nositelja (*carrier type*, polje 338 u MARC-u). Ovi elementi određuju značajke građe koje mogu presuditi u korisnikovom izboru jer iz tih podataka korisnik može iščitati u kojoj mjeri ta građa odgovara njegovim potrebama. Nekoliko čestih kombinacija ova tri elementa su navedena u nastavku. (Kincy i Shatford Layne, 2014)

Streaming Video	
336	\$a two-dimensional moving image \$2 rdacontent
337	\$a computer \$2 rdamedia
338	\$a online resource \$2 rdacarrier
DVD video	
336	\$a two-dimensional moving image \$2 rdacontent
337	\$a video \$2 rdamedia
338	\$a videodisc \$2 rdacarrier
16 mm film reel	
336	\$a two-dimensional moving image \$2 rdacontent
337	\$a projected \$2 rdamedia
338	\$a film reel \$2 rdacarrier

(Kincy i Shatford Layne, 2014)

RDA također prepoznaje kompleksnost videozapisa i uvažava određene tehničke karakteristike kao zasebne elemente koji su potom dobili svoja MARC polja:

- 344 Svojstva zvuka (*Sound Characteristics*)
- 345 Svojstva projekcije filma (*Projection Characteristics of Motion Film*)
- 346 Svojstva videa (*Video Characteristics*)
- 347 Svojstva digitalne datoteke (*Digital File Characteristics*)

5.2 Katalogizacija audiovizualne građe prema objedinjenom ISBD-u

U nastavku slijedi proces katalogizacije jedinice AV građe prateći odredbe objedinjenog ISBD-a kako se provodi u glazbenom odjelu KGZ-a. Katalogizacija će biti opisana korak po korak, koristeći stvarnu jedinicu građe i program UNIMARC. Budući da su UNIMARC i MARC slični, ali opet različiti po pitanju bilježenja podataka, tokom ovog primjera neće biti navedena polja u koja se određeni podaci zapisuju kako bi se izbjegla moguća konfuzija. (Polanšćak, 2016)

Slika 1. Unutrašnjost jedinice građe (Polanščak, 2016)

Slika 2. CD (Polanščak, 2016)

Katalogizacija počinje pregledavanjem jedinice građe i utvrđivanjem postoji li već zapis za tu jedinicu građe u katalogu; ako postoji, nije potrebno raditi novi zapis. Ukoliko zapis ne postoji, katalogizator otvara novi zapis u koji će se unositi podaci o jedinici građe. Treba napomenuti da si katalogizatori često olakšavaju posao stvaranjem i korištenjem predložaka za određene vrste građe. Prema tome, za ovu jedinicu građe može se koristiti predložak za glazbenu građu. (Polanščak, 2016)

Zatim slijedi zapisivanje elemenata opisa, počevši s nakladničkim brojem, izvorom (termin koji se odnosi na nakladnika, izdavača ili distributera), EAN (*International Article Number*, broj ispod BAR-koda) i jezik teksta. Te je podatke moguće pronaći na poledini spremnice.

Slika 3. Poledina spremnice (Polanščak, 2016)

Nakladnički broj nalazi se u donjem desnom kutu, na poledini jedinice građe, i iznosi SM 225. Za izvor se navodi izdavač: Solo musica. EAN je uočljiv jer se nalazi ispod BAR-koda: 4260123642259. Jezik teksta može se iščitati iz naslova pjesama zapisanih na poledini jedinice građe. U ovom slučaju to su Talijanski, Njemački, Francuski i Ruski. Budući da jedinica građe sadrži više tekst na od tri jezika, za jezik teksta se zapisuje „višejezičnost“. U slučajevima kada građa nema teksta, jezik teksta se preskače. Ti podaci neće nužno biti vidljivi u samom kataložnom zapisu, ali su bitni kao metapodaci koji mogu pomoći korisnicima kataloga suziti izbor te stručnjacima jednoznačno identificirati jedinicu građe. (Polanščak, 2016)

Idući podaci koji se zapisuju poklapaju se sa skupinom 1 objedinjenog ISBD-a: glavni stvarni naslov, podnaslov i podatak o odgovornosti. Za te podatke okrećemo se naslovnici jedinice građe.

Slika 4. Naslovnica jedinice građe (Polanščak, 2016)

Za glavni stvarni naslov zapisuje se naziv albuma: *Anmut*. Podnaslov se u ovom slučaju nalazi ispod glavnog stvarnog naslova: *my favorite arias*. Prvi podatak o odgovornosti odnosi se na autore glazbe, a ne na izvođače. U donjem lijevom kutu naslovnice navedeno je pet skladatelja: Mozart, Bellini, Puccini, Bizet i Verdi. Budući da je navedeno više od tri autora, u kataložnom zapisu navodi se samo prvi te oznaka tri točkice i kratica et al., kako bi se naznačilo da ima više skladatelja. U većini slučajeva glazba ima jednog autora, ali kod popularne glazbe ovdje se može navesti ime sastava. Idući podaci o odgovornosti uključuju izvođače: Marija Vidović [sopran], Philharmonie Baden-Baden i Francisco Ariaza, conductor. Svaki od tih podataka bilježi se u zasebno polje i preuzima se točno kako je zapisan na jedinici građe. (Polanščak, 2016)

Zatim slijede mjesto izdanja, nakladnik, godina izdanja, posebna oznaka građe, druge materijalne pojedinosti i podatak o popratnoj građi. Te podatke je moguće pronaći na samom DC-u ili na donjem desnom kutu poledine spremnice.

Slika 5. Donji desni kut poledine spremnice (Polanšćak, 2016)

Mjesto izdanja je Austria (preuzima se točno s jedinice građe, ne prilagođava se hrvatskom izgovoru), a nakladnik je Solo Musica (može se naći iza simbola za copyright ©). U slučajevima kada jedinica građe ima više od tri nakladnika, zapisuje se prvi i stavlja oznaka etc. Godina izdavanja vidljiva je na poledini jedinice građe: 2015. Posebna oznaka građe odnosi se na broj i vrstu nositelja zvuka objedinjenih u jedinici građe, te njihovo ukupno trajanje. U ovom slučaju, to je 1 CD (65 min). Trajanje je poznato pod nazivom minutaža te se, prema tome, bilježi u minutama. Kod glazbene građe se za druge materijalne pojedinosti zapisuje oznaka za zvuk, za koju postoje četiri opcije: DDD, ADD, stereo i mono. Ova jedinica građe potpada pod DDD. Ovdje se također zapisuju dimenzije jedinice građe. CD-i i DVD-i imaju normiran promjer od 12 cm, što je podatak koji se stavlja u kataložni zapis. U podatku o popratnoj građi se bilježe informacije o dodatnim materijalima koji dolaze u sklopu jedinice građe, npr. tekstualni prilog, libreta (često kod opera), ili dodatni diskovi koji sadrže video spotove (često kod popularne glazbe). Ova jedinica sadrži samo tekstualni prilog, što se bilježi zajedno s brojem stranica tekstualnog priloga. (Polanšćak, 2016)

Slika 6. Tekstualni prilog (Polanščak, 2016)

Idući podatak su napomene, koje sadrže popis pjesama i njihove autore (budući da jedinica građe može sadržavati pjesme više skladatelja), što se preuzima izravno iz tekstualnog priloga. Ovo može biti puno posla za katalogizatore, ali je ključno kako bi se omogućilo pretraživanje kataloga po pjesmama. Zapisuje se maksimalno dvadeset pjesama po jedinici građe. (Polanščak, 2016)

Zatim slijedi polje autorstva, gdje se zapisuje do tri autora skladbe. Kod ove jedinice građe ih je više od tri, pa se navodi samo prvi, u inverziji, zajedno s godinama rođenja i smrti: Mozart, Wolfgang Amadeus, 1756.-1791. Sekundarno autorstvo se dodjeljuje izvođaču odnosno izvođačici te se napominje uloga sekundarnog autora: izvođačica, Marija Vidovic. Ulogu nije potrebno zapisivati kod primarnog autorstva jer se podrazumijeva da se radi o autoru glazbe. (Polanščak, 2016)

Zapisi koji slijede nakon odnose se na broj sloga pregledne kataložne jedinice, što je poveznica između kataložnog zapisa pojavnog oblika i osoba odnosno korporativnih tijela koji su sudjelovali u njegovom stvaranju (Vidović, Marija 1982-). Također se navodi kod koji označava vrstu autorstva, kako bi se naznačila uloga autora u stvaranju pojavnog oblika (npr. pjevačica, sastav, orkestar). U slučajevima kada u bazi podataka koju katalogizacijska institucija koristi ne postoji već napravljeni zapis za određenog izvođača, potrebno je otvoriti i ispuniti novi zapis s podacima za tog izvođača. (Polanščak, 2016)

Posljednji zapis koji se unosi je vrsta građe, koji je u ovom slučaju unaprijed postavljen budući da se koristi predložak za katalogizaciju glazbene građe. Prema tome, može se ostaviti termin zvučna građa. (Polanšćak, 2016)

Na kraju katalogizator treba proći kroz cijeli zapis još jednom kako bi se ispravile pogreške poput netočno unesenih podataka.

Objedinjeni ISBD kao izvor podataka s prednošću definira samu jedinicu građe (CD), koja često ne sadži ni približno dovoljno podataka za puni kataložni opis. Sve podatke koji su preuzeti iz drugih izvora je prema ISBD-u potrebno stavljati u uglate zagrade, ali se ovo pravilo kod glazbene građe ignorira jer bi velika količina uglatih zagrada učinila kataložni zapis teško čitljivim korisnicima. Nedostaje i skupina 0, što je propust jer se radi o neknjižnoj građi kojoj bi ta skupina mogla koristiti. S druge strane, relevantni podaci su zapisani u skupini 5 (materijalni opis). (Polanšćak, 2016)

Nakon ovog procesa, kataložni zapis izgleda ovako:

ANMUT : my favorite arias / Mozart ... [et al.] ; Marija Vidovic [sopran] ; Philharmonie Baden-Baden ; Francisco Araiza, conductor. – Austria : Solo musica, 2015. – 1 CD (65 min) : DDD ; 12 cm + tekst. prilog (7 str.)

Sadržaj: Ach, ich liebte – aria of Konstanze / Wolfgang Amadeus Mozart. Eccomi, in lieta vesta – aria of Giulietta / Vincenzo Bellini. Giunse al fin il momento – Deh, vieni, non tardar – aria of Susanna / Wolfgang Amadeus Mozart. Chi il bel sogno di Doretta – aria of Magda / Giacomo Puccini. C'est des contrebandiers – aria of Michaela / Georges Bizet. Ach, ich fühl's – aria of Pamina / Wolfgang Amadeus Mozart. Měsicků na nebi hlubokém – song to the moon / Antonín Dvořák. Dieu! Quel frisson – poison aria of Juliette / Charles Gounod. Qio la voce sua soave – aria of Elvira / Vincenzo Bellini. Si, mi chiamano Mimi – aria of Mimi / Giacomo Puccini. E strano... Sempre libera – aria of Violetta / Giuseppe Verdi.

1. Vidović, Marija 2. Ariaza, Francisco 3. Philharmonie Baden-Badeb 4. Mozart, Wolfgang Amadeus

(Polanšćak, 2016)

5.3 Primjeri kataložnih zapisa

Ovaj dio rada bavit će se pregledom kataložnih zapisa jednog djela u tri kataloga kako bi se ustvrdile razlike u kataložnim zapisima različitih institucija te naglasile sličnosti i razlike između ISBD-a i RDA kako se pojavljuju nakon procesa katalogizacije, odnosno u obliku s kojim korisnici dolaze u dodir. Sagledavat će se zapis iz kataloga Knjižnica grada Zagreba

(KGZ), Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i Kongresne knjižnice (LC). KGZ i NSK koriste ISBD, dok LC koristi RDA, dok NSK i LC koriste program MARC 21 a KGZ koristi UNIMARC.

Izabrano je djelo koji se nalazi u sva tri kataloga, točnije *Elvis' golden record, vol. 1*, kompilacija pjesama Elvisa Presleya. To je djelo odabrano zato što se radi o svjetski poznatom izvođaču čija su djela zastupljena u glazbenim zbirkama mnogih knjižnica te nedvojbeno potpada pod AV građu.

Svi zapisima je pristupljeno preko internetskih kataloga knjižnica. Osvrt uključuje sagledavanje primarnog zapisa koji je prezentiran korisnicima, kao i dodatne zapise dostupne u katalogu, npr. MARC 21/UNIMARC zapise. Sagledavat će se sličnosti i razlike između finalnih zapisa s naglaskom na utjecaje katalogizacijskih tradicija (ISBD i RDA) na kataložne zapise AV građe.

5.3.1 Knjižnice grada Zagreba (KGZ)

KGZ je mreža narodnih knjižnica s područja grada Zagreba. Budući da se radi o narodnim knjižnicama, KGZ ima drugačiju funkciju od NSK i LC, koje su nacionalne knjižnice. Od KGZ-a se očekuje veći naglasak na ispunjavanje korisničkih potreba jer je to jedan od primarnih ciljeva narodnih knjižnica (nacionalne knjižnice imaju dodatne funkcije).

Elvis' golden records : vol. 1 / [performed by] Elvis Presley

Ostali autori	Presley, Elvis [izvođač] 🔍
Nakladnik	Zagreb : Jugoton ; London : RCA Victor, 1970
Materijalni opis	1 gramof. ploča (ca 50 min) : 33 o/min, stereo. ; 30 cm
Napomena	Sadržaj: Hound dog ; Loving you ; All shook up ; Heartbreak Hotel ; Jailhouse rock ; Love me ; Too much ; Don't be cruel ; That's when your heartaches begin ; Teddy bear ; Love me tender ; Treat me nice ; Anyway you want me ; I want you, I need you, I love you.
Klasifikacijska oznaka	785.16 POP i ROCK(086.72) Popularna glazba. Pop i rock. Mehanički zvučni zapisi. Uključujući: Gramofonske ploče 🔍
Standardni broj	LSRCA-70698
Građa	🎧 glazbena građa

Slika 7. Zapis iz kataloga KGZ-a

Ovaj kataložni zapis korisniku direktno i jednostavno prenosi informacije o jedinice građe. Naslov je prominentno istaknut, a zatim slijede ostali podaci. Na vrhu tablice nalazi se autor (s ugrađenom opcijom za pretraživanje ostalih djela tog autora, što incentivira pregledavanje kataloga) s oznakom vrste autorstva. Bitan je podatak o materijalnom opisu, koji uključuje

detalje o vrsti nosača (gramofonska ploča promjera 30 cm), s trajanjem u minutama i podatkom o broju okretaja. Također su navedeni žanr kojem glazba pripada i naslovi svih pjesama koji se nalaze na ploči.

Zapis također nudi pregled ISBD zapisa djela preko padajućeg izbornika.

ISBD
<p>ELVIS' golden records : vol. 1 / [performed by] Elvis Presley. - Zagreb : Jugoton ; London : RCA Victor, 1970. - 1 gramof. ploča (ca 50 min) : 33 o/min, stereo. ; 30 cm   Sadržaj: Hound dog ; Loving you ; All shook up ; Heartbreak Hotel ; Jailhouse rock ; Love me ; Too much ; Don't be cruel ; That's when your heartaches begin ; Teddy bear ; Love me tender ; Treat me nice ; Anyway you want me ; I want you, I need you, I love you.</p>

Slika 8. ISBD zapis u katalogu KGZ-a

Taj zapis je izrađen procesom koji je opisan u prijašnjem poglavlju ovog rada što znači da izostavlja određena pravila objedinjenog ISBD-a: najočitije je izostavljanje uglatih zagrada za podatke preuzete iz sekundarnih izvora podataka. Također nedostaje skupina 0, koja je specifično uvedena za neknjižnu građu. To upućuje na to da je ovaj zapis napravljen prije objavljivanja objedinjenog ISBD-a te u međuvremenu nije usuglašen s novim propisima ili da je praksa izostaviti skupinu 0. Primarni kataložni zapis sastoji se od istih podataka kao i ISBD zapis, samo raspoređenih tako da budu lakše čitljivi korisnicima i uz dodatak podataka koje ISBD ne propisuje jer su specifični za bazu podataka u kojoj se nalaze.

Još jedan padajući izbornik omogućava pregled UNIMARC zapisa:

UNIMARC
<p>00000ijm0 2200000.. 450   001 22009920   07100aLSRCA-70698   bRCA   100##a20180313d1970 mmma0hrvy01010101ba   1010#aeng   2001#aElvis' golden records   evol. 1   f [performed by] Elvis Presley   210##aZagreb   cJugoton   aLondon   cRCA Victor   d1970   215##a1 gramof. ploča (ca 50 min)   c33 o/min, stereo.   d30 cm   3271#a Sadržaj: Hound dog ; Loving you ; All shook up ; Heartbreak Hotel ; Jailhouse rock ; Love me ; Too much ; Don't be cruel ; That's when your heartaches begin ; Teddy bear ; Love me tender ; Treat me nice ; Anyway you want me ; I want you, I need you, I love you   675##a785.16 POP i ROCK(086.72)   cPopularna glazba. Pop i rock. Mehanički zvučni zapisi. Uključujući: Gramofonske ploče   702#1300130038180 (Presley, Elvis)   4590   999##93</p>

Slika 9. UNIMARC zapis u katalogu KGZ-a

UNIMARC zapis je mnogo slabije čitljiv korisnicima, ali stručnjacima je koristan za potrebe standardizacije i razmjene. Uključivanje UNIMARC zapisa u katalogu nije vremenski zahtjevno jer je to bazični zapis iz kojeg se generiraju ostali prikazi. Prema tome, iako korisnicima obično ne omogućava lakše pretraživanje, ništa se ne gubi omogućavanjem pregleda UNIMARC zapisa.

5.3.2 Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu (NSK)

NSK je nacionalna knjižnica Republike Hrvatske, što znači da je njezin fokus manje stavljen na posudbu, a više na znanstvene i kulturne djelatnosti te održavanje hrvatske knjižnične mreže. Zbog toga je pri stvaranju kataložnih opisa građe u NSK naglasak na točnosti i iscrpnosti, a ne na udovoljavanju korisničkih potreba.

Vrsta građe	glazbena građa gramofonska ploča
Naslov	• Elvis' golden records : volume 1 / Elvis Presley.
Impresum	Zagreb : Jugoton, 1970.
Materijalni opis	1 gramof. ploča : 33 o/min, stereo ; 30 cm.
Sadržaj	Sadrži: Hound dog / M. Stoller. I love you because / L. Payne. All shook up / E. Presley. Heartbreak hotel / E. Presley. You're a heartbreaker / Sallee. Love me / M. Stoller. Too much / B. Weinman. Don't be cruel / E. Presley. That's when your heartaches begin / Hill. I'll never let you go / Wakely. Love me tender / E. Presley. I forgot to remember to forget / Feathers. Anyway you want me (that's how I will be) / Schroeder. I want you, I need you, I love you / Kosloff.
Ključne riječi	• *Rock
UDK	• (086.72) • 78.036
Ostali autori	• Presley, Elvis • Stoller, Mike • Weinman, B. • Hill, Billy • Schroeder, Aaron • Kosloff, Ira
ID zapisa	000982966
Lokacija/Signatura	Muzička zbirka: _ NSB-H-LP-2358

Slika 10. Zapis u katalogu NSK

Osnovni zaps u NSK je veoma sličan onome u KGZ-u te isto sadrži popis pjesama (ovaj put s imenima skladatelja za svaku pjesmu) i specifikacije vezane uz nosač. Razlikuju se u dodatku ostalih izvođača čije se pjesme nalaze na gramofonskoj ploči, čineći ovaj zapis detaljnijim. Jedino nedostaje trajanje zapisa, što može biti značajno nekim korisnicima.


```

FMT MU
LDR 00000cjm a22 i 4500
001 000982966
003 HR-ZaNSK
005 20180326140618.0
007 sd bsmennmplue
008 180109s1970 ci rc| eng
035 |a (HR-ZaNSK)000982966
040 |a HR-ZaNSK |b hrv |c HR-ZaNSK |e ppiak
042 |a croatica
0801 |a (086.72) |2 2011
0801 |a 78.036 |2 2011
24500 |a Elvis' golden records : |b volume 1 / |c Elvis Presley.
260 |a Zagreb : |b Jugoton, |c 1970.
300 |a 1 gramof. ploča : |b 33 o/min, stereo ; |c 30 cm.
5058 |a Sadržaj: Hound dog / M. Stoller. I love you because / L. Payne. All shook up / E. Presley. Heartbreak hotel / E. Presley. You're a heartbreaker / Sallee. Love me / M. Stoller. Too much / B. Weinman. Don't be cruel / E. Presley. That's when your heartaches begin / Hill. I'll never let you go / Wakely. Love me tender / E. Presley. I forgot to remember to forget / Feathers. Anyway you want me (that's how I will be) / Schroeder. I want you, I need you, I love you / Kosloff.
653 6 |a Rock
7001 |a Presley, Elvis |4 prf |4 cmp
7001 |a Stoller, Mike |4 cmp
7001 |a Weinman, B. |4 cmp
7001 |a Hill, Billy |4 cmp
7001 |a Schroeder, Aaron |4 cmp
7001 |a Kosloff, Ira |4 cmp
8524 |j NSB-H-LP-2358
SYS 000982966

```

Slika 11. MARC 21 zapis u katalogu NSK

Za razliku od KGZ-a, NSK koristi MARC 21 shemu za zapis. Ona ne otkriva mnogo novih podataka, ali je moguće saznati preko polja 040 e da se pri izradi zapisa koristio PPIAK (Priručnik i pravilnik za izradu abecednih kataloga), što je priručnik baziran na ISBD-u na kojeg se oslanja velik dio katalogizacijske tradicije zemalja bivše Jugoslavije.

5.3.3 Kongresna knjižnica - *Library of Congress* (LC)

Kongresna knjižnica je nacionalna knjižnica SAD-a i ispunjava podjednake dužnosti kao NSK, samo na mnogo većoj razini zbog veće populacije i akademske zajednice SAD-a u usporedbi s Hrvatskom. SAD je jedna od zemalja čiji su katalogizatori bili tvorci AACR i kasnije RDA, pa je za očekivati da će se ti sustavi koristiti pri izradi kataložnih opisa za zapise u njihovoj nacionalnoj knjižnici.

<p>Main title Elvis' golden records [sound recording].</p> <p>Published/Created New York : RCA Victor, [198-], p1958.</p> <p>Request this Item</p>	<p>Item Availability</p>
--	--

LCCN Permalink	https://locn.loc.gov/91740021
Description	1 sound disc : digital, stereo. ; 4 3/4 in.
Publisher no.	PCD11707 RCA Victor
LC classification	RCA Victor PCD11707
Related names	Presley, Elvis, 1935-1977. prf
Contents	Hound dog -- Loving you -- All shook up -- Heartbreak hotel -- Jailhouse rock -- Love me -- Too much -- Don't be cruel -- That's when your heartaches begin -- (Let me be your) Teddy bear -- Love me tender -- Treat me nice -- Anyway you want me (that's how I will be) -- I want you, I need you, I love you.
LC Subjects	Rock music--To 1961.
Browse by shelf order	RCA Victor PCD11707
Notes	Brief record.
LCCN	91740021
Type of material	Music Recording

Slika 12. Zapis u katalogu LC

Jedinica građe u gornjem primjeru ne podudara se u potpunosti s prijašnje dvije: nosač je CD i ima drugog izdavača. Prema tome, radi se o istom djelu, ali različitim izrazima zbog razlike u kvaliteti zvuka između CD-a i gramofonske ploče. Što se samog kataložnog zapisa tiče, obavlja svoj posao na ekvivalentnoj razini kao prijašnja dva. Sadrži sve bitne podatke te ih prezentira kvalitetno i pregledno.


```

000 01061njm a22002637a 4500
001 5627677
005 19910710110108.0
007 sduzsnznmhne
008 910103q19801989nyuuun eng
035 __ |9 (DLC) 91740021
906 __ |a 7 |b obo |c orignew |d 5 |e ncip |f 19 |g y-genmusic
010 __ |a 91740021
028 00 |a PCD11707 |b RCA Victor
040 __ |a DLC |c DLC
050 00 |a RCA Victor PCD11707
245 00 |a Elvis' golden records |h [sound recording].
260 __ |a New York : |b RCA Victor, |c [198-], p1958.
300 __ |a 1 sound disc : |b digital, stereo. ; |c 4 3/4 in.
505 0_ |a Hound dog -- Loving you -- All shook up -- Heartbreak hotel -- Jailhouse rock -- Love me -- Too much -- Don't be
cruel -- That's when your heartaches begin -- (Let me be your) Teddy bear -- Love me tender -- Treat me nice -- Anyway
you want me (that's how I will be) -- I want you, I need you, I love you.
500 __ |a Brief record.
650 _0 |a Rock music |y To 1961.
700 1_ |a Presley, Elvis, |d 1935-1977. |4 prf
953 __ |a TA28
991 __ |b c-RecSound |h RCA Victor PCD11707 |w MUSIC

```

Request this Item

Item Availability

Slika 13. MARC 21 zapis u katalogu LC

Uz regularan kataložni zapis, katalog LC-a nudi i MARC21 zapis, koji se u malo čemu razlikuje od onih iz ranije prokomentiranih kataloga. Iz ove usporedbe se može zaključiti da će krajnji rezultat katalogizacije, kataložni zapis, biti gotovo identičan neovisno o tome koji se sustav koristi. Minimalne razlike koje se pojavljuju jednako se mogu pripisati tome koji se računalni program koristi pri izradi kataložne jedinice i stilu pojedinih katalogizatora.

6. ZAKLJUČAK

Objedinjeni ISBD i RDA imaju mnogo sličnosti po pitanju katalogizacije AV građe. Tvorci oba katalogizacijska sustava su tokom njihova nastanka imali u vidu trend povećavanja prisutnosti AV građe i veći interes korisnika za takvom građom u knjižnicama, pa su uvrštene odredbe koje uvažavaju postojanje tih oblika građe što omogućava katalogizatorima lakši proces izrade kataložnih zapisa.

Jedna od najvažnijih reformi koje je uveo objedinjeni ISBD je uvođenje skupine 0, koja je također veoma bitna za AV građu. U usporedbi s RDA, ISBD je rigidniji pri kataložnom opisu, što znači da je teže uvesti promjene i da je potrebna razmjerna količina iskustva kako bi se steklo dovoljno znanje za izradu kvalitetnih kataložnih zapisa, pogotovo uz sve pojedinosti koje sa sobom donosi tako kompleksna kategorija kao što je AV građa.

RDA je u usporedbi s ISBD-om nešto ležerniji jer omogućava različite pristupe koji mogu udovoljiti potrebama širokom spektru stručnjaka i korisnika. Drugim riječima, RDA se prilagođava katalogizatorima, građi i korisnicima. RDA također ima prednost što je usko vezan uz međunarodne standarde FRBR, FRAD i FRSAD, što omogućuje da drži korak uz inovacije i promjene u filozofiji i pristupima u knjižničarskom svijetu. Još jedna snaga RDA je u fleksibilnosti koju pokazuje prema AV građi jer računa na razvoj novih oblika građe koje je lako uvrstiti u RDA sustav.

Ne može se reći da su ti sustavi bez svojih nedostataka u pogledu AV građe. Za početak, sami termin AV građe nije jednoznačno definiran, što znači da pojedine ustanove imaju zadatak odrediti kakva građa potpada pod AV građu u njihovim katalozima. To može biti dvosjekli mač zato što će između institucija postojati nesrazmjer između kategorija građe, što može otežati međuinstitucionalnu razmjenu jedinica građe i kataložnih zapisa. S druge strane, takav pristup omogućava pojedinim institucijama da provode katalogizaciju na način koji im najbolje odgovara, povećavajući preglednost kataloga i efikasnost katalogizacije na razini pojedine institucije.

Još jedan mogući problem je daljnji razvoj katalogizacije općenito. RDA je dio katalogizacijske tradicije koja je dominantna u zemljama engleskog govornog područja, ali je veoma slabo zastupljena izvan tog područja. Objedinjeni ISBD, s druge strane, je produkt rada međunarodne knjižničarske zajednice te prevladava u svim zemljama koje nisu pod okriljem RDA.

Budućnost će otkriti kako će se ovakva situacija razrješiti, ali se mogu predvidjeti dvije najizglednije putanje. Prva je da će kroz međunarodnu razmjenu i suradnju ISBD i RDA postajati sve sličniji kako se otkrivaju najefikasnije metode katalogizacije koje se potom prihvaćaju u oba sustava. To može rezultirati ujedinjavanjem ta dva sustava ili dostizanje točke da su toliko slični da budu gotovo identični u svemu osim u imenu. Druga putanja uključuje divergentni razvoj tokom kojeg se RDA i ISBD drže odvojeni, svaki u svojem teritoriju, postajući sve više specijalizirani i naslanjajući se na svoje snage kao razlog zašto su superiorni suparničkoj tradiciji. Ova putanja nije jako vjerojatna zbog trenutne klime u knjižničarskim krugovima, gdje je stavljen velik naglasak na suradnju kako bi se razvio što bolji sustav za stručnjake i korisnike.

LITERATURA

1. Bertolini, V. M. (2012) The new ISBD Area 0 and the teaching of cataloging of non-book materials. *JLIS.it* [online], 3(1), 794-1–4794-49. Dostupno na: 10.4403/jlis.it-4794. [20. rujna 2019.]
2. Cerbo II, M. A. (2011) Is There a Future for Library Catalogers?, *Cataloging & Classification Quarterly* [online], 49(4), 323-327, Dostupno na: 10.1080/01639374.2011.571504 [20. rujna 2019]
3. Coral, L. (1989) The ISBD (NBM) Revision: An Historical Review. *Fontes Artis Musicae* [online], 36(1), 55-57. Dostupno na: <https://www.jstor.org/stable/23507316> [10. srpnja 2019.]
4. Fičko, L. (2017) *ISBD (NBM) i objedinjeno izdanje ISBD-a : osvrt i usporedba odredbi za opis audiovizualne građe*. Diplomski rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet.
5. Freeborn, R. B. (2001) *Cataloging Non-Music Sound Recordings*. *Cataloging and Classification Quarterly* [online], 31(2), 37-51. Dostupno na: 10.1300/J104v31n02_02 [20. rujna 2019]
6. Hsieh-Yee, I. (2000) *Organizing Audiovisual and Electronic Resources for Access: A Cataloging Guide*. Englewood, Colorado: Libraries Unlimited, INC.
7. *ISBD: međunarodni standardni bibliografski opis* / preporučila Skupina za pregled ISBD-a ; odobrio Stalni odbor IFLA-ine Sekcije za katalogizaciju ; [s engleskog prevela i predgovor napisala Ana Barbarić]. (2014) Objedinjeno izdanje. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo.
8. Katalog Knjižnica grada Zagreba. Dostupno na: <https://katalog.kgz.hr/pagesResults/bibliografskiZapis.aspx?&currentPage=1&searchById=1&sort=0&spid0=1&spv0=elvis%27+golden+records&selectedId=22009920> [2. ožujka 2020.]
9. Kincy, C. P. i Shatford Layne, S. (2014) *Making the Move to RDA: A Self-Study Primer for Catalogers*. Lanham; Boulder; New York; Toronto; Plymouth, UK: Rowman and Littlefield.

10. Library of Congress Catalog. Dostupno na: <https://catalog.loc.gov/vwebv/holdingsInfo?searchId=33968&recCount=25&recPointer=0&bibId=5627677> [2. ožujka 2020.]
11. NSK katalog. Dostupno na: http://katalog.nsk.hr/F/FG9LVQS8KN782M6KYMMGSD3Y7X4AP4IM56US9U1RTCF3YL2CA8-17435?func=full-set-set&set_number=009328&set_entry=000015&format=999 [2. ožujka 2020.]
12. Oliver, C. (2010) *Introducing RDA: a guide to the basics*. Chicago: American Library Association.
13. Pikić, A. (2019) *Portal matične djelatnosti knjižnica u Republici Hrvatskoj: upute i pojmovnik*. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Dostupno na: <http://maticna.nsk.hr/statistika/upute/> [2. ožujka 2020.]
14. Polanšćak, I. (2016) *Katalogizacija audiovizualne građe prema odredbama objedinjenog ISBD-a*. Završni rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet.
15. Radovčić, M., Barbarić, A. (2013) ISBD - Od prošlosti k budućnosti. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 56, 4(2013), 203-226.
16. Royan, B., Cremer, M., et ali. (2005) *Smjernice za audiovizualnu i multimedijску građu u knjižnicama i drugim ustanovama*. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo.
17. Weihs, J. (2001) A Somewhat Personal History of Nonbook Cataloguing. *Cataloging and Classification Quarterly* [online], 31(3-4), 159-188. Dostupno na: https://doi.org/10.1300/J104v31n03_03 [20. rujna 2019.]

POPIS OZNAKA I KRATICA

AACR - *Anglo American Cataloguing Rules*

AACR2 - *Anglo-American Cataloguing Rules, 2nd Edition*

AV - *Audiovisual, audiovizualna (građa)*

FRAD - *Functional Requirements for Authority Data*

FRBR - *Functional Requirements for Bibliographic Records*

FRSAD - *Functional Requirements for Subject Authority Data*

GMD - *General Material Designation, opća oznaka građe*

IAML - *International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres*

IASA - *International Association of Sound and Audiovisual Archives*

ISBD - *International Standard Bibliographic Description*

ISBN - *International Standard Book Number*

ISSN - *International Standard Serial Number*

KGZ - *Knjižnice grada Zagreba*

LC - *Library of Congress*

MARC - *Machine-readable Cataloging (standards)*

MARC21 - *Machine-readable Cataloging (standards) for the 21st century*

NSK - *Nacionalna i Sveučilišna Knjižnica*

OPAC - *Online Public Access Catalog*

RDA - *Resource Description and Access*

SAD - *Sjedinjene američke države*

UBC - *Universal Bibliographic Control*

UNESCO - *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*

UNIMARC - *Universal MARC Format*

POPIS SLIKA

Slika 1. Unutrašnjost jedinice građe (str. 24)

Slika 2. CD (str. 24)

Slika 3. Poledina spremnice (str. 25)

Slika 4. Naslovnica jedinice građe (str. 26)

Slika 5. Donji desni kut poledine spremnice (str. 27)

Slika 6. Tekstualni prilog (str. 28)

Slika 7. Zapis iz kataloga KGZ-a (str. 30)

Slika 8. ISBD zapis u katalogu KGZ-a (str. 31)

Slika 9. UNIMARC zapis u katalogu KGZ-a (str. 31)

Slika 10. Zapis u katalogu NSK (str. 32)

Slika 11. MARC 21 zapis u katalogu NSK (str. 33)

Slika 12. Zapis u katalogu LC (str. 34)

Slika 13. MARC 21 zapis u katalogu LC (str. 35)

POPIS TABLICA

Tablica 1. Razvoj ISBD-a po godinama (str. 6)

Tablica 2. Entiteti skupine 1 (str. 15-16)

Tablica 3. Primjeri atributa vezanih uz određene vrste entiteta (str. 16-17)

Tablica 4. Primjeri odnosa (str. 17)

Tablica 5. Primjeri subjektivnih odnosa (str. 17)

Tablica 6. Popis sekcija u RDA (str. 18)

Tablica 7. Temeljni elementi RDA u MARC-u (str. 19)

Katalogizacija audiovizualne građe prema objedinjenom ISBD-u i RDA

SAŽETAK

Audiovizualna građa u posljednjih nekoliko desetljeća postaje sve zastupljenija u knjižnicama te shodno tome počinje dobivati sve više pažnje od knjižnične zajednice. Kombinacija urođene kompleksnosti audiovizualne građe (jer obuhvaća mnogo raznovrsne građe) i često nesavršenih definicija tog pojma i uputa koji se odnose na takvu građu dovodi do mnogih izazova za katalogizatore. Ovaj rad bavit će se pregledom načina na koji se objedinjeni ISBD i RDA nose s izazovima audiovizualne građe. Rad sadrži i primjere kataložnih zapisa za usporedbu rezultata katalogizacijskog procesa prateći te katalogizacijske sustave.

Ključne riječi: Objedinjeni ISBD, RDA, katalogizacija, audiovizualna građa

Cataloguing Audiovisual Resources According to Consolidated ISBD and RDA

SUMMARY

In the last few decades, the number of audiovisual resources has proliferated in libraries, causing such resources to gain attention from the library community. Such resources have brought many challenges to cataloguers due to their innate complexity (as they encompass a multitude of distinct types of resources) and imperfect definitions and instructions relating to audiovisual resources. This thesis analyzes ways that the consolidated edition of ISBD and RDA deal with those issues form. The thesis also contains examples of catalog records to illustrate concrete results of applying these cataloguing rules.

Key words: Consolidated ISBD, RDA, cataloguing, audiovisual resources